

De la religió consumista a la conversió ecològica

Dij, 6/02/2020 per Eduard Ibáñez

[Apunts eticopolitics](#)

Avui és prou evident que una de les malalties socials més greus, més esteses i més contagioses és el consumisme. Parlo d'aquella tendència social, de la que és molt difícil escapar, consistent en consumir de forma massiva i creixent una quantitat cada cop més nombrosa, diversa i tecnificada de béns i serveis, produïts mitjançant l'acaparament i depredació constant de recursos naturals, convertida en un hàbit profundament arrelat en la vida de les persones i en element fonamental de mediació de les relacions personals i d'estructuració de la societat i de l'economia.

Aquest fenomen social s'alimenta d'un conjunt de creences, conscients i, sobretot, pre-conscients, que bé podríem qualificar de *religió*: el consum considerat com la capacitat socialment més valorada, com a indicador de l'estatus social, com a mecanisme de creació de riquesa i prosperitat i com a mitjà per obtenir remei a totes les necessitats i malestars personals. És a dir, com la via per la felicitat o la salvació individual i col·lectiva.

Aquest *credo* té també els seus *ministres* (publicistes, *influencers* i marques que indiquen les modes i pautes de consum) i els seus *temples* (centres i carrers comercials, restaurants, estadis, platges, pistes d'esquí...), on els consumidors s'apleguen massivament per realitzar els rituals de compravenda, contractació i consum, especialment en determinats *temps litúrgics* (compres de Nadal, períodes de rebaixes, vacances d'estiu, Black Friday...).

No cal dir que aquesta religió, lluny de portar a la salvació, és més aviat una patologia que comporta danys greus. Primer en el mateix consumidor: tendència a la pèrdua de llibertat i danys a la seva salut física i mental, instal·lat en una lògica individualista i autorreferencial, permanentment distret i insatisfet, atrapat en l'espiral de la gestió i conservació de les seves adquisicions, i amenaçat per les patologies dels hàbits consumistes (obesitat, hipertensió, addicions...). Però també efectes socials molt negatius, en forma de multiplicació de les desigualtats i dels conflictes armats entre grups i països per apropiar-se dels recursos i matèries primeres, desplaçament forçat de poblacions, violació de drets humans, economia hiperfinancera i especulativa, generació de pobresa i exclusió. I finalment, una devastació mediambiental sense precedents en la història, destructora de la biodiversitat i que aboca a la humanitat a catàstrofes i crisis socials imprevisibles, que posen en perill la seva supervivència.

Cap un nou estil de vida personal i comunitari

Davant d'aquest fenomen, el gran repte de la humanitat és promoure urgentment l'abandonament de la religió consumista, per avançar cap a un nou estil de vida, personal i col·lectiu, radicalment diferent.

Això inclou una forma de consum ben diferent: conscient, lliure, responsable i prudent, que redueixi dràsticament l'impacte ambiental (tendent a zero residus, zero emissions...) i que opti sempre per les formes de producció sostenibles, solidàries i socialment responsables. Aquesta nova forma de consum, naturalment, ha de venir acompanyada de polítiques públiques fortes que introdueixin canvis

importants en múltiples àmbits (producció, transport, urbanisme...).

Però és molt més. És una manera de viure que cerca l'establiment de relacions humanes basades en la cooperació, la solidaritat, la recerca del bé comú i l'ecologia *integral* (en paraules del Papa Francesc en la seva gran encíclica *Laudato si'*), que és a la vegada ecologia econòmica, social i cultural. Una manera de viure reconnectada amb la terra, ancorada en la perspectiva comunitària, basada en el respecte profund de la vida, i en l'austeritat, la sobrietat, la simplicitat, la humilitat i la contemplació de la natura, com a actituds que porten a la pau i la plenitud humana.

Aquest canvi d'estil de vida és un repte gegantí, que exigeix una transformació (o gairebé "revolució") cultural a gran escala, que només pot arribar a partir d'un canvi profund de mentalitat, un canvi en el cor, allò que el Papa Francesc ha anomenat *conversió ecològica*.

La conversió ecològica és una espiritualitat que sorgeix d'una nova mirada sobre la natura i sobre la vida (humana, animal i vegetal), experimentada com a do (enlloc de "recurs" o mer objecte), en el qual es reflecteix l'amor i la bellesa del seu Creador, do lliurat a la nostra administració responsable, per tal que el protegim i compartim equitativament en l'hora present i preservem a les generacions futures.

Alhora, per al cristià, el món no solament és creació i do de Déu, sinó una realitat que, pel misteri de l'Encarnació, ha estat assumida per Crist, qui "ara ressuscitat, habita en la intimitat de cada ésser, envoltant-lo amb el seu efecte i penetrant-lo amb la seva llum" (*Laudato si'*, 221) i destinada tota ella a ser transformada i salvada amb la nostra participació. Aquesta mirada cristològica sobre la realitat de la natura és la gran novetat de l'experiència cristiana, sobre la que hauríem de meditar més i deixar que arrelhi plenament en la nostra vida.

La conversió ecològica: repte per l'Església

La promoció d'una conversió ecològica integral com l'hem descrita, és precisament un dels grans reptes de l'Església.

Per afrontar-la, crec que les comunitats cristianes haurien de situar la conversió ecològica com un dels punts de referència de la seva litúrgia, predicació, ensenyament i acció social, mostrant la seva profunda vinculació amb la fe en Jesucrist.

Això ha de portar a introduir canvis en profunditat en la seva manera de fer, d'organitzar-se, comunicar-se i relacionar-se amb la nostra societat. En aquest esforç, existeix un munt d'iniciatives eclesials pastorals, educatives i de gestió patrimonial realment pioneres arreu del món i també a casa nostra (la [xarxa Ecoparròquies](#) és una bona eina per compartir-les). També cal aprofitar l'experiència de molts monestirs, amb llarga tradició d'imbricació amb la terra, així com les possibilitats que ofereixen molts santuaris inserits en espais de gran bellesa natural.

Es tracta d'un repte enorme i alhora, en el context actual, una extraordinària oportunitat per atendre als signes dels temps, per renovar-se, esdevenir més missionera i ser fidel a les necessitats dels més pobres i vulnerables, danyats pel model econòmic depredador-consumista.

La mirada ecològica integral ha de ser el criteri clau per a la vida de les comunitats, institucions i entitats cristianes, per a la gestió dels seus béns, edificis, serveis i estalvis, i per la seva inserció enmig del món, atès que la conversió ecològica és l'actitud com cal viure i proclamar l'Evangelí en la nostra societat en el context actual.

L'Eucaristia, font de la conversió ecològica

Però, ¿on trobarà l'Església la força per avançar en aquesta conversió i suscitar-la en el món, davant dels enormes obstacles que comporta? Certament, com adverteix el mateix Papa Francesc i han mostrat grans teòlegs, això no vindrà simplement multiplicant els missatges, els discursos morals o l'activisme social.

La conversió i el testimoni sincer i coherent, només sorgiran si s'alimenten del trobament comunitari amb Jesucrist que s'esdevé de forma privilegiada en l'Eucaristia, "el centre vital de l'univers, el focus desbordant d'amor i de vida inesgotable", on "tot els cosmos dona gràcies a Déu" (LS, 236).

Com diu també el teòleg ortodox Iannis Zizioulas, cal veure en l'Eucaristia un esdeveniment i una praxi on hi ha la presència de Crist mateix i on es contempla i es viu la nostra salvació. Per això, els imperatius ètics sorgeixen i es fan comprensibles a conseqüència de la transfiguració que s'esdevé en l'Eucaristia, "sense la qual cap praxi pastoral i missionera, cap hàbil diplomàcia en el diàleg amb el món, ni cap sistema ètic reixiran a transfigurar el món modern en Crist"[\[1\]](#).

Una veritable conversió ecològica requereix, per tant, un tornar i tornar a una vivència plena, intensa i madura de l'Eucaristia en les nostres comunitats. Cal deixar que Jesucrist ens transformi comunitàriament en l'Eucaristia i ens faci "custodis de les coses creades" (LS, 236).

[\[1\]](#) Iannis Zizioulas, "El creat com a Eucaristia", Centre de Pastoral Litúrgica, Col·lecció Emaús, 126.